

0-3 YAŖTA ERKEN ÇOCUKLUK BAKIM, EĞİTİM VE GELİŖİM (EBEG) HİZMETLERİ

GÜNCEL DURUMU VE BÜTÜNCÜL BİR MODEL ÖNERİSİ

POLİTİKA NOTU

ANNE ÇOCUK EĞİTİM VAKFI

POLİTİKA NOTU

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	2
1. TÜRKİYE'DE EÇBEG HİZMETLERİ	5
a) Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı hizmetler	6
b) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı hizmetler	7
c) Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı hizmetler	7
d) Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından sunulan hizmetler	7
e) Özel işletmelerde açılan kurumlar	7
f) Belediyeler, Vakıf ve Derneklerce Sunulan Toplum Temelli Hizmetler	8
2. TÜRKİYE'DE EÇBEG HİZMETLERİNİN YAYGINLIĞI VE ERİŞİM DÜZEYLERİ	11
a) Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı hizmetler	12
b) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı hizmetler	12
c) Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı hizmetler	12
d) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca sunulan hizmetler	13
e) Özel işletmelerde açılan kurumlar	13
f) Toplum temelli hizmetler	13
3. DÜNYADAN İYİ ÖRNEKLER VE MODELLER	15
a) Uzun Soluklu, Ulusal Bir Yaygınlaşma: Early Head Start Programı	16
b) Hamilelikten İtibaren, Ev Temelli Bir Model: Nurse-Family Partnership	17
c) Bir Ebeveynlik Programı: Triple P	18
d) Bütüncül Bir Çocuk Koruma Sistemi: Chile Crece Contigo	19
4. SORUN ALANLARI, TALEPLER VE BÜTÜNCÜL BİR MODEL ÖNERİSİ	23
1. Sorun Alanı: Hizmetlerden sorumlu bütüncül koordinasyonun eksikliği	25
2. Sorun Alanı: Kurumsal hizmetlerin yetersizliği	25
3. Sorun Alanı: Hizmetlerin tüm alan ve aktörlerini kapsayacak entegre bir sistemin olmaması	26
4. Sorun Alanı: Hizmetlere yönelik kalite standartları ve izleme değerlendirme sistemlerinin olmaması	26
5. Sorun Alanı: Hamilelikten başlayan, yaşa uygun olarak ilerleyen kademeli hizmetlerin bulunmaması	27
6. Sorun Alanı: Ebeveyn katılımının teşvik edilmemesi ve ebeveyn destek programlarının yaygın olmaması	27
7. Sorun Alanı: Dezavantajlı grupların hizmetlere erişimde eşitsizlikler yaşaması	28

YÖNETİCİ ÖZETİ

Yaşamın ilk altı yılı, insan gelişimi açısından en kritik evredir. Özellikle 0-3 yaş aralığı; bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimin en hızlı gerçekleştiği, **bu dönemde ortaya çıkan kayıpların ise çoğu zaman telafisinin olmadığı** bir zaman dilimi olarak kabul ediliyor. Bilimsel bulgular, bu yıllarda sunulan bakım, eğitim ve gelişim (EÇBEG) hizmetlerinin bireyin tüm yaşam seyrini doğrudan etkilediğini açık biçimde ortaya koyuyor. Bu nedenle, erken çocukluk dönemine yönelik hizmetlerin kapsamı, niteliği ve bütünlüğü büyük önem arz ediyor. Bu politika notu, Türkiye’de başta 0-3 yaş olmak üzere erken çocukluk dönemine yönelik bakım, eğitim ve gelişim hizmetlerinin mevcut durumunu analiz etmeyi; uluslararası iyi uygulama örnekleri ışığında, **bütüncül ve uygulanabilir bir model önerisi** ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi raporuna¹ göre 31 Aralık 2024 itibarıyla ülkemizde 21 milyon 817 bin 61 çocuk yaşıyor. Yani, 85,7 milyonluk toplam **ülke nüfusunun dörtte birini çocuklar oluşturuyor**. Bu çocukların 7 milyon 520 bin 664’ünün 0-6 yaş grubunda, 3 milyon 968 bin 308’ininse 0-3 yaş grubunda olduğu biliniyor. Bu sayı, **her üç çocuktan birinin erken çocukluk döneminde olduğunu** gösteriyor. Avrupa Birliği ülkeleri arasında en büyük çocuk nüfusuna sahip olunması,² erken çocukluk hizmetlerini ülkemiz için çok daha kritik bir konu olarak öne çıkarıyor.

“Türkiye’deki her üç çocuktan biri erken çocukluk döneminde.”

“Yaşamın ilk 1000 günü” olarak da anılan 0-3 yaş; çocuğun bedeninin, beyninin, metabolizmasının ve bağışıklık sisteminin sağlıklı biçimde gelişmesi için çok önemli olduğu biliniyor.³ Araştırmalar, yaşamın bu ilk yıllarında **beyinde her saniyede bir milyondan fazla beyin hücresi bağlantısı** üretildiğini;⁴ zihinsel gelişimin **yüzde 50’sinin de beyin gelişimiyle paralel biçimde ilk 48 ayda oluştuğunu**⁵ gösteriyor. Ayrıca, 18 yaşına kadar olan **okul başarısının yüzde 33’ünün de erken çocuklukta alınan eğitime bağlı olduğunu** gösteren çalışmalar bulunuyor.⁶

“Erken çocukluk hizmetlerine yapılan her 1 dolarlık yatırım 13 dolara kadar getiri sağlayabiliyor.”

Erken çocukluk dönemine yönelik hizmetlerin etkileri yalnızca çocukların gelişimleri, eğitimleri ve iyi olma halleriyle sınırlı kalmıyor; bu hizmetlerin **ekonomik ve toplumsal faydalar sağladığı da biliniyor**. Nobel ödüllü ekonomist Profesör James J. Heckman tarafından gerçekleştirilmiş fayda maliyet analizleri, erken çocukluk hizmetlerine yapılan **her 1 dolarlık yatırımın 13 dolara kadar getiri sağlayabileceğini** ortaya koyuyor.⁷ Ayrıca, beyin gelişiminin en hızlı ilerlediği dönem olduğundan, **erken çocuklukta insan sermayesine yapılan yatırımların diğer yaşam dönemlerindeki yatırımlardan çok daha fazla getiri sağladığı** da biliniyor.⁸ Tüm bu faydalara ek olarak, erken çocukluk hizmetlerinin **toplumsal kalkınmaya** da aşağıdaki gibi olumlu katkıları olduğu biliniyor:

- Okullaşma oranlarının ve eğitim kalitesinin artmasıyla refahın yükselmesi,
- Daha sağlıklı kuşakların yetişmesiyle üretken bireylerin toplumsal verimi artırması,
- Özgüvenli ve başkalarına karşı daha saygılı yetişen bireylerin toplumdaki çatışma ve gerginlikleri azaltması, böylece toplumsal barış ve dayanışmanın gelişmesi,
- Gelir eşitsizliği ve sosyoekonomik uçurumların azaltılması, böylece her çocuğa eşit başlangıç ve fırsat imkânı sunulabilmesi,
- Yoksulluğun azaltılması, kadınların işgücüne daha çok katılması ve bu sayede ekonomik kalkınmanın sağlanması.⁹

Erken çocukluk bakım, eğitim ve gelişim hizmetleri yalnızca çocukların sağlıklı gelişimi için değil, aynı zamanda **toplumsal kalkınma, ekonomik verimlilik ve uzun vadeli refah için belirleyici bir araçtır**. Bu hizmetlerin **hak temelli olarak çocuğu merkeze alan, kurumlararası eşgüdümü güçlü, bütüncül bir yaklaşımla**

ve nitelikli biçimde sunulması bu nedenle kritik önem taşıyor. Uluslararası deneyimler, erken çocukluk hizmetlerinin **bütüncül ve entegre bir yapı içinde örgütlendiğinde hem çocuklar hem de toplum açısından daha güçlü ve kalıcı sonuçlar** ürettiğini gösteriyor.

“Erken çocukluk hizmetleri sadece çocukların gelişimi için değil toplumsal kalkınma, kadın istihdamı, ekonomik ve refah için de çok önemli.”

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülkelerin önemli bir bölümünde, **erken çocukluk hizmetlerinin bütüncül bir koordinasyon mekanizmasının sorumluluğunda yürütüldüğü** entegre sistemler dikkat çekiyor. Avustralya, Brezilya, Şili, Estonya, Finlandiya, Lüksemburg, Yeni Zelanda, Norveç, Slovenya, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık'ta erken çocukluk bakım, eğitim ve gelişim hizmetlerinin tamamının **ülkenin eğitim bakanlığı tarafından** koordine edildiği biliniyor. Belçika, Çekya, Fransa, İtalya, Hollanda, Portekiz ve İsviçre gibi ülkelerde ise 0-2 yaş grubuna yönelik hizmetler sağlık, aile ya da sosyal hizmetlerden sorumlu bakanlıklarca

yürütülürken, 3 yaşından ilkökul çağına kadar olan okul öncesi eğitim hizmetleri eğitim bakanlıklarının yetki alanında olduğu görülüyor.¹⁰

Türkiye’de ise erken çocukluk bakım, eğitim ve gelişim hizmetleri 0-68 aylık çocukları kapsıyor: Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları gibi çok sayıda aktör tarafından sunuluyor.¹¹ Bu çok başlı yapı, özellikle 0-3 yaş grubuna yönelik hizmetlerden **açık biçimde sorumlu, bütüncül koordinasyon mekanizmasının bulunmamasına** yol açıyor. Bu da **hizmetler arasında bütünlük sağlanamamasına, standartların farklılaşmasına ve çocuklar ile aileler açısından erişim ve eşitsizlik sorunlarına** neden oluyor.

Bu doğrultuda bu politika notu dört bölümden oluşuyor:

- 1) Türkiye’de erken çocukluk dönemine yönelik sunulan EÇBEG hizmetlerinin türleri
- 2) Bu EÇBEG hizmetlerinin yaygınlığı ve erişim düzeyleri
- 3) Dünyadan seçilen dört farklı iyi uygulama örneğinin yapısal özellikleri ve öne çıkan yönleri
- 4) Sorun alanlarının değerlendirilmesi ve ülke koşullarına uyarlanabilir, bütüncül ve uygulanabilir bir model önerisi.

- 1 Türkiye İstatistik Kurumu. [2025]. *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları*, 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2024-53783> adresinden erişildi.
- 2 Türkiye İstatistik Kurumu. [2025]. *İstatistiklerle Çocuk*, 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2024-54197> adresinden erişildi.
- 3 Likhar, A. ve Patil, M. S. [2022]. Importance of maternal nutrition in the first 1.000 days of life and its effects on child development: A narrative review. *Cureus*, 14(10), e30083.
- 4 Center for the Developing Child. [2024]. *Brain architecture*. <https://developingchild.harvard.edu/science/key-concepts/brain-architecture/> adresinden erişildi.
- 5 Tekiner, Ö. [1997]. *Okulöncesi eğitiminde yeni yaklaşımlar*. Okulöncesi Eğitim Sempozyumu (30-31 Mayıs 1996, Ankara). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 6 A.g.e.
- 7 Workman, S. ve Novoa, C. [2018]. *Early childhood agenda for governors in 2019*. <https://www.americanprogress.org/article/early-childhood-agenda-governors-2019/> adresinden erişildi.
- 8 Bekman, S. ve Gürlesel, F. [2005]. *Doğru başlangıç: Türkiye’de okul öncesi eğitim*. TÜSİAD: İstanbul.
- 9 Anne Çocuk Eğitim Vakfı. [2007]. *Ekonomik ve toplumsal kalkınma için erken çocukluk eğitimi: Önemi, yararları ve yaygınlaştırma önerileri*. https://www.acev.org/wp-content/uploads/2017/11/ekonomik_ve_toplumsal_kalkinma_icin_ece_oneriler_raporu.pdf adresinden erişildi. Kağıtçıbaşı, Ç. [1996]. *Family and human development across cultures: A view from the other side*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.; García, J. L., Heckman, J. J. ve Ziff, A. L. [2019]. *Early childhood education and crime*. *Infant Mental Health Journal*, 40(1), 141-151.; Anders, J., Barr, A.C. ve Smith, A. A. [2023]. The effect of early childhood education on adult criminality: Evidence from the 1960s through 1990s. *American Economic Journal: Economic Policy*, 15(1), 37-69.; Barnett, W. S. ve Hustedt, J. T. [2003]. Preschool: The most important grade. *Educational Leadership*, 60(7), 54-57.; Sucuka, N. ve diğ. [1999]. *7 çok geç! Erken çocukluk eğitiminin önemi üzerine düşünceler ve öneriler*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.
- 10 OECD. [2019]. *How do early childhood education systems differ around the world?* https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2019_f8d7880d-en.html adresinden erişildi.
- 11 Eğitim Reformu Girişimi. [2024]. *Erken çocukluk eğitimi ve bakımı (EÇEB)*. <https://egitimreformugirisimi.org/erken-cocukluk-egitimi-ve-bakimi-eceb/> adresinden erişildi.

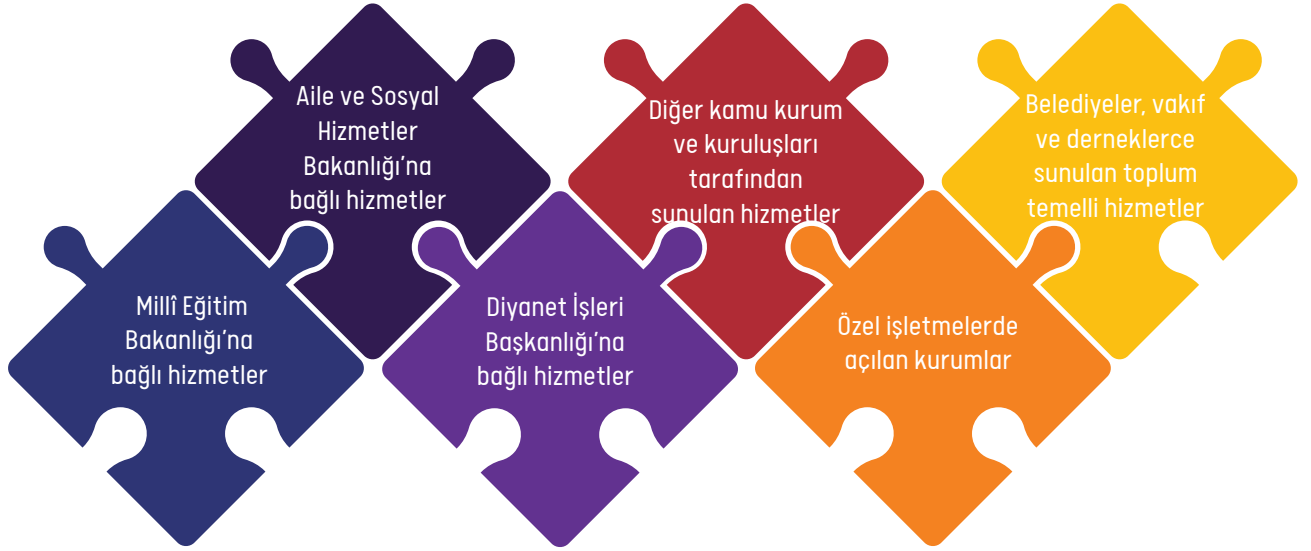

TÜRKİYE'DE EÇBEG HİZMETLERİ

1. TÜRKİYE’DE EÇBEG HİZMETLERİ

Ülkemizde erken çocukluk dönemine yönelik sunulan hizmetleri aşağıdaki gibi 6 kategoride sınıflandırmak mümkündür:

a) Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı hizmetler

Ülkemizde 3 yaş ve üzeri çocuklara yönelik eğitim hizmetleri, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sunuluyor, yürütülüyor ve denetleniyor. Bu hizmetler, Bakanlığa bağlı resmî ve özel kurumlar aracılığıyla sunuluyor ve aşağıdaki türlerden oluşuyor:

- **Bir ilkokul bünyesinde bulunmadan, kendine ait binası olan bağımsız anaokulları:** Bir sonraki eğitim öğretim yılında zorunlu eğitim kapsamına girecek **56-68 aylık çocuklara öncelik tanınıyor** olsa da fiziksel imkânlar yeterli olduğunda 36-56 aylık çocukların da kaydı alınabiliyor.¹
- **İhtiyaç olması halinde bir ilkokula bağlı olarak açılan anasınıfları:** Eğitim öğretim döneminin başladığı eylül ayının sonu itibarıyla **57-68 ay arasında olan çocuklara** yönelik hizmet veriyor. Ayrıca, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından **çocuk gelişimi ve eğitimi alanında eğitim veren okullarda** da eylül ayının sonu itibarıyla **36-68 ay grubunda olan çocuklara** yönelik uygulama sınıfları açılabilir.²
- **Yaz eğitimleri:** Çağ nüfusunun yoğun, fiziki şartların yetersiz olduğu yerleşim yerlerindeki çocukların okul öncesi eğitime erişimini sağlamak amacıyla eğitim öğretim yılının **yaz aylarında gezici öğretmen sınıfı, gezici sınıf, taşıma merkezi ana sınıfı ve benzeri esnek saat ve zamanlı uygulamalar 48-72 aylık çocuklara** yönelik olarak sunuluyor; bu uygulamalarda **60-72 aylık çocuklara** öncelik tanınıyor.³
- **Oyun odası kurs programları:** Hayat boyu öğrenme kurumlarına eğitim için başvuran anne babaların **37-72 aylık çocuklarına yönelik** olarak günde en fazla 4 ders saatiyle toplamda 400 saatlik programları kapsıyor.⁴
- **Çocuk destek eğitimi kurs programları:** Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim kurumlarında veya diğer resmi eğitim kurumlarınca açılan, eğitim öğretime uygun ortamlarda **36-72 aylık çocuklar** için uygulanan eğitim modelini içeriyor.⁵

b) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı hizmetler

Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik uyarınca, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kreş veya gündüz bakımevi açılabilir:

- **Kreşler:** 0-24 aylık çocuklara hizmet veriyor.
- **Gündüz bakımevleri:** 25-66 aylık çocuklara hizmet veriyor.⁶

Bu kurumlarda, Millî Eğitim Bakanlığının 0-36 aylık çocuklara yönelik hazırladığı **Eğitim Programı**⁷ ile 37-66 aylık çocuklara yönelik hazırladığı **Okul Öncesi Eğitim Programı**⁸ uygulanıyor.

c) Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı hizmetler

Millî Eğitim Bakanlığı, kendisine bağlı olmayan resmî kurumlarca sunulan hizmetleri **"toplum temelli hizmetler"** olarak sınıflandırılıyor. Bu doğrultuda Diyanet İşleri Başkanlığı, erken çocukluk dönemine yönelik yarım gün ya da tam gün eğitim yapacak şekilde Kur'an kursları açılabilir:

- **Yarım günlük kurslar:** 4-6 yaş grubuna yönelik olarak haftada 25 ya da 30 saat olacak şekilde açılıyor.
- **Tam günlük kurslar:** Yine 4-6 yaş grubuna yönelik olarak haftada 60 saat olacak şekilde eğitim sunuyor.

Bu kurslarda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı ve 4-6 Yaş Grubu Etkinliklerle Elif-Ba kitaplarının kullanılacağı belirtiliyor. Ayrıca, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullar, kamu kurum ve kuruluşlarında hizmet veren kreşler ve gündüz bakımevlerinde de yaygın din eğitimi faaliyetleri verilebileceği belirtiliyor.⁹

d) Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından sunulan hizmetler

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 157. maddesi "Devlet memurları için lüzum ve ihtiyaç görülen yerlerde çocuk bakımevi ve sosyal tesisler kurulabileceğini" belirtiyor.¹⁰ Bu doğrultuda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ait Kamu Kurum ve Kuruluşları Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelik'te¹¹ **"kurumca istihdam edilen memurların 0-6 yaş grubuna giren en az 50 çocuğu için"** bir **bakımevi** açılabilceğini belirtiyor. Ayrıca, bakımevine kabul edilen çocuklar **0-36 ay, 37-60 ay ve 61-72 ay** olmak üzere üç gruba ayrılıyor ve bu kurumlarda da Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan eğitim programları uygulanıyor.

e) Özel işletmelerde açılan kurumlar

Kamu kurum ve kuruluşları dışında, 1475 Sayılı İş Kanunu'na özel işletmelerde de erken çocukluğa yönelik hizmetler sunulabilir:

- **Emzirme odaları:** İşyerlerinde, yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun **150'den çok kadın çalışan bulunması halinde**, emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine en çok 250 metre uzaklıkta bir emzirme odası açılması zorunlu tutuluyor.¹²
- **Çocuk bakım yurtları:** Benzer biçimde, işyerlerinde yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun **150'den çok kadın çalışan bulunması halinde, 0-6 yaşındaki çocukların** bırakılması, bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın bir yurt kurulması zorunlu tutuluyor. Bu yurtlarda **0-24 aylık, 25-48 aylık ve 49 aylık ve üzeri** yaş grubundaki çocuklar birbirinden ayrı gruplarda bulunuyor.¹³
- **Kreşler:** İşyerlerinde, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş **0-72 aylık çocukların** bakım ve eğitimleri için çocuk bakım yurtları/kreşler açılması gerekiyor.¹⁴
- **Anaokulları:** İşyerlerinde, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş **36-72 aylık çocukların** bakım ve eğitimlerinin yapıldığı anaokulları açılması gerekiyor.¹⁵

f) Belediyeler, Vakıf ve Derneklerce Sunulan Toplum Temelli Hizmetler

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kursları dışında, belediyeler ve derneklerce açılan kreşler de "toplum temelli hizmetler" olarak sınıflandırıyor.

Belediyeler, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre¹⁶ okul öncesi eğitim kurumu açabiliyordu fakat bu düzenleme, Anayasa Mahkemesi'nin 24 Ocak 2007 tarihli kararıyla¹⁷ iptal edildi. Bununla birlikte, 2664 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu,¹⁸ belediyelerin **gelirlerinin yüzde 1'lik kısmını kanunlarla belirlenen veya belediyelerce tespit edilen sosyal yardım amaçlı kuruluşlara ve hizmetlere tahsis etmesini** zorunlu

tutuyor. Dolayısıyla belediyeler halen, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı denetiminde EÇBEG hizmetleri sunabiliyor.

Vakıflar, dernekler, sendikalar, meslek odaları, yerel birlikler ve kooperatifler de Dernekler Yönetmeliği¹⁹ kapsamında dernek eklentisi başlığı altında **çocuk bakım yuvaları** kurabiliyor. Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu²⁰ uyarınca bir sendika hizmet kolu olarak eğitim, öğretim ve bilim hizmetlerinde bulunabiliyor. Bu kapsamda sunulan hizmetler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanmış Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik²¹ çerçevesinde düzenleniyor.

- 1 Millî Eğitim Bakanlığı. [2014]. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 2 Millî Eğitim Bakanlığı. [2014]. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 3 Millî Eğitim Bakanlığı. [2024]. *Millî Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2023/24*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=629 adresinden erişildi.; Millî Eğitim Bakanlığı. [2009]. *Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Gezici Sınıflar Yönergesi*. <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/795.pdf> adresinden erişildi.
- 4 A.g.e.
- 5 A.g.e.
- 6 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. [2015]. *Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150430-4.htm> adresinden erişildi.
- 7 Millî Eğitim Bakanlığı. [2013]. *0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı*. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/0-36program.pdf> adresinden erişildi.
- 8 Millî Eğitim Bakanlığı. [2013]. *Okul Öncesi Eğitim Programı*. https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195712275243-okuloncesi_egitimprogrami.pdf adresinden erişildi.
- 9 Diyanet İşleri Başkanlığı. [2023]. *2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları*. <https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Documents/2023-2024%20E%C4%9Fitim%20%C3%96%C4%9Fretim%20Y%C4%B1%C4%B1%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20Uygulama%20Esaslar%C4%B1.pdf> adresinden erişildi.
- 10 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu. [Kabul Tarihi: 14.7.1965]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=657&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 11 Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelik. [Kabul Tarihi: 12.10.1987]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8712197&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 12 Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik. [Kabul Tarihi: 16.8.2013]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18728&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 13 Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik. [Kabul Tarihi: 16.8.2013]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18728&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 14 1475 Sayılı İş Kanununun <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.5.979187.pdf> adresinden erişildi.
- 15 A.g.e.
- 16 5393 Sayılı Belediye Kanunu. [Kabul Tarihi: 3.7.2005]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 17 Anayasa Mahkemesi Kararı. [Karar Sayısı: 2007/5]. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2007-5-nrm.pdf> adresinden erişildi.
- 18 2664 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu. [Kabul Tarihi: 26.5.1981]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2464.pdf> adresinden erişildi.
- 19 Dernekler Yönetmeliği. [Kabul Tarihi: 31.3.2005]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 20 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu. [Kabul Tarihi: 25.6.2001]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4688&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.
- 21 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. [2015]. *Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150430-4.htm> adresinden erişildi.

2

TÜRKİYE'DE EÇBEG HİZMETLERİNİN YAYGINLIĞI VE ERİŞİM DÜZEYLERİ

2. TÜRKİYE’DE EÇBEG HİZMETLERİNİN YAYGINLIĞI VE ERİŞİM DÜZEYLERİ

Ülkemizde tüm EÇBEG hizmetlerinden sorumlu olan ve koordinasyonu ile denetimini sağlayan bütüncül bir mekanizma bulunmadığı için bu hizmetlerin yaygınlığı ve erişimine dair de kapsamlı ve ayrıştırılmış bilgilere ulaşmak mümkün olmuyor. İlgili türlerdeki kurum sayılarına ve erişim oranlarına ancak kurumların farklı dönemlerde açıkladığı bilgilerden ulaşılabiliyor.

a) Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı hizmetler

Bakanlığın her yıl eylül ayında yayımladığı örgün eğitim istatistiklerine¹ göre 2024-2025 eğitim öğretim yılında **okul öncesi eğitim düzeyinde 39.570 kurumda toplam 1.714.314 öğrenci** eğitim görüyor. Son açıklamalara göre, **5 yaşta okullaşma oranının** son 2 yılda yaklaşık yüzde 2 daha azalarak **yüzde 84,26’ya gerilediği** görülüyor. Benzer şekilde, **3 yaştaki net okullaşma oranının** önceki yıla kıyasla yaklaşık yüzde 2 gerileyerek **yüzde 15,05’e; 4 yaştaki net okullaşma oranınsa** yaklaşık yüzde 5 gerileyerek **yüzde 37,76’ya** düştüğü belirtiliyor.

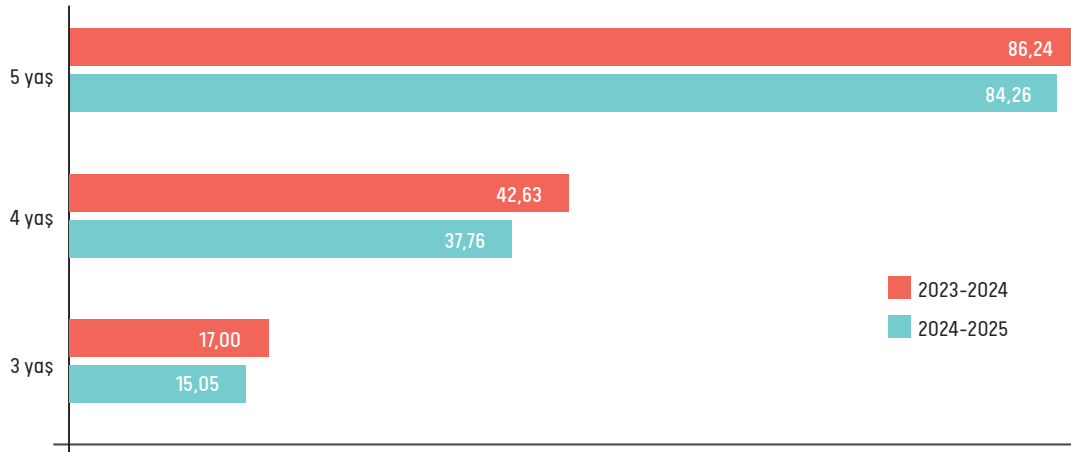
b) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı hizmetler

Bakanlığın 2024 yılı Faaliyet Raporu’nda² Bakanlıktan açılış izni alarak faaliyet gösteren toplam **2.320 özel kreş ve gündüz bakımevi ile çocuk kulübü** bulunduğu ve bu kurumlarda toplam **91.569 çocuğun hizmet aldığı** belirtiliyor. Fakat bu toplam sayı içinde farklı kurum türlerine göre kırılımlar ve hizmet alan çocukların demografik bilgilerine dair herhangi bir veri paylaşılmıyor.

c) Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı hizmetler

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın 2024 yılı Faaliyet Raporu’nda³ 4-6 yaş grubu Kur’an kursları öğretim programları kapsamında **6.271 kursta 224.311 öğrenciye** eğitim verildiği açıklanıyor. Benzer biçimde, 2024 yılının Temmuz ayında Diyanet İşleri Başkanı tarafından yapılan açıklamada 2024 yılında **4-6 yaş Kur’an kurslarında 250 bin çocuğa eğitim verildiği** belirtiliyor.⁴ Fakat, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, Kur’an kurslarına ek olarak belediye ve derneklerce açılan kreşleri de kapsayan “toplum temelli hizmetler” kategorisinde 2024-2025 eğitim öğretim yılında toplam 6.267 kurum olduğu ve bu kurumlarda 152.983 öğrenci bulunduğu belirtiliyor. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı’nın verileri arasındaki bu tutarsızlığın nedeni bilinmiyor.

Okul Öncesi Okullaşma Oranı

d) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca sunulan hizmetler

Millî Eğitim Bakanlığı'nın örgün eğitim istatistiklerine göre, 2024-2025 eğitim öğretim yılında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca açılmış yalnızca **192 kurum** olduğu görülüyor. Bir önceki yılın istatistiklerine kıyasla bu kategorideki **kurum sayısında yüzde 70'lik bir azalma yaşandığı görüldü de bunun sebebi bilinmiyor**. Rapora göre bu 192 kurumda 5.097'si oğlan ve 4.946'sı kız olmak üzere toplamda 10.043 çocuk hizmet alıyor.⁵

e) Özel işletmelerde açılan kurumlar

Millî Eğitim Bakanlığı'nın örgün eğitim istatistiklerinde, 2024-2025 eğitim öğretim yılında İş Kanunu'na göre işletmelerde açılmış **12 özel kreş** olduğu belirtiliyor. Bu kreşlerde 238'i oğlan ve 193'ü kız olmak üzere toplamda **431 çocuğun** hizmet aldığı görülüyor.⁶

f) Toplum temelli hizmetler

Toplum temelli kurumlar bünyesinde, belediye ve derneklerce açılan kreşlere dair sistematik bir bilgiye ulaşılamıyor. Yapılan çeşitli açıklamalara bakıldığında, 2025 Eylül ayında yapılan bir açıklamada⁷ İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı **çocuk etkinlik merkezleri sayısının 127'ye ulaştığı**; 2024 Temmuz ayında yapılan bir açıklamada⁸ Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı **25 kreş bulunduğu**; Ekim 2024'te yapılan bir açıklamada⁹ İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı **18 İZELMAN anaokulu olduğu**; Mart 2024'te yapılan bir açıklamadaysa¹⁰ Bursa'da hizmet veren **32 adet ana kucağı isimli kreş** olduğu belirtiliyor. Fakat bu kreşlerde kaç çocuğun hizmet aldığı bilinmiyor.

- 1 Millî Eğitim Bakanlığı. [2025]. *Millî Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2024/25*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2024-2025/icerik/768> adresinden erişildi.
- 2 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. [2025]. *2024 Yılı Yıllık Faaliyet Raporu*. <https://www.aile.gov.tr/raporlar/yillik-faaliyet-raporlari/> adresinden erişildi.
- 3 Diyanet İşleri Başkanlığı. [2025]. *2024 Yılı İdare Faaliyet Raporu*. <https://stratejigelistirme.diyanet.gov.tr/sayfa/22/Faaliyet-Raporlari> adresinden erişildi.
- 4 Diyanet İşleri Başkanlığı. [2024]. *2024 yılında 250 bin çocuğumuza Kur'an kurslarında sevgiyi, saygıyı öğretmeye çalıştık*. <https://diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/36698> adresinden erişildi.
- 5 Millî Eğitim Bakanlığı. [2025]. *Millî Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2024/25*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2024-2025/icerik/768> adresinden erişildi.
- 6 A.g.e.
- 7 Gazete Kadıköy. [2025] *İBB'nin Kreş Sayısı 127'ye Yükseldi*. <https://www.gazetekadikoy.com.tr/yasam/ibbnin-kres-sayisi-127ye-ulasti> adresinden erişildi.
- 8 Haber İlk Sayfa. [2024]. *Mansur Yavaş'tan Şok İddia: Hükümet belediyelerin kreş açmasını yasakladı*. <https://haberilksayfa.com/belediyeler/mansur-yavastan-sok-iddia-hukumet-belediyelerin-kres-acmasini-yasakladi-515h> adresinden erişildi.
- 9 İzmir Büyükşehir Belediyesi. [2024]. *İZELMAN anaokullarının sayısı 18'e çıktı*. <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izelman-anaokullari-nin-sayisi-18-e-cikti/50964/156> adresinden erişildi.
- 10 Bursa Büyükşehir Belediyesi. [2024]. *Başkan Aktaş, "Ana Kucakları sayısını 100'e çıkaracağız."* <https://www.bursa.bel.tr/haber/baskan-aktas-ana-kucaklari-sayisini-100e-cikartacagiz-34182> adresinden erişildi.

3

DÜNYADAN İYİ ÖRNEKLER VE MODELLER

3. DÜNYADAN İYİ ÖRNEKLER VE MODELLER

Bu kısımda, erken çocukluk bakım, eğitim ve gelişim hizmetlerine dair dünyadan farklı yönleriyle öne çıkan dört farklı iyi örnek ele alınarak her örneğin nasıl hazırlandığı, kapsamı, içeriği ve bireysel ve toplumsal etkileri özetlenmiştir.

a)Uzun Soluklu, Ulusal Bir Yaygınlaşma: Early Head Start Programı

Programın gelişimi: Amerika Birleşik Devletleri'nde 1994 yılında bir yasa değişikliğiyle başlatılan ve 1995 yılında ilk hibeleri verilen Early Head Start [Erken Başlangıç], hamile kadınlar ile 3 yaşından küçük çocuğu olan aileleri desteklemek amacıyla yürütülen bir programdır.¹ Early Head Start, kendisi de bir öğretmen olan ve yoksulluk döngüsünün ancak eğitim yoluyla kırılabileceğine inanan ABD Başkanı Lyndon B. Johnson'ın 1964 yılında başlattığı "Yoksullukla Savaş" kampanyası çerçevesinde 1965 yılının yazında ilan edilen "Head Start" programını kaynak almaktadır.

Programın kapsamı: Yoksulluk içinde yaşayan 3 ila 5 yaş çocuklara, 9 ay boyunca sürecek yarım günlük bir programla, kapsamlı bir erken öğrenme, sağlık, beslenme ve aile desteği sunmayı amaçlayan Head Start programının bugün artık **37 milyondan fazla çocuk ve aileye** ulaştığı biliniyor.²

Programın içeriği: Doğrudan çocuk gelişim merkezlerinde sunulan **merkez temelli hizmetler**, ailelerin kendi evlerinde sunulan **ev temelli hizmetler** ve lisanslı **bir bakıcının sunduğu hizmetlerle** esnek ve ihtiyaca uygun yaklaşımlar benimseyen bu programın dört temel hedef alanı bulunuyor:

- Erken öğrenme ve gelişim
- Sağlık ve iyilik hali
- Ailenin iyi oluşu
- Ailelerle ilişkilendirme³

Programın etkileri: Amerika'da altmış yıldır devam eden bu geniş çaplı programın çocuklar ve aileler üzerinde önemli etkiler gösterdiği biliniyor:

- Bu programa katılan çocukların dil becerileri, okur yazarlık ve matematik becerilerinde gelişme.⁴
- Çocukların sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimlerinde anlamlı ilerlemeler.⁵
- Çocukların Sosyal beceriler ve dürtü kontrollerinin daha iyi durumda olduğu ve agresyon ve hiperaktivite gibi davranışlarda azalma.⁶
- Obezite ve düşük kilo sorunu yaşayan çocukların beden kitle indekslerinin daha sağlıklı hale gelmesi.⁷
- Bu programa katılmış çocukların liseden mezun olma, üniversiteye gitme ihtimallerinde artış, okulu terk etme ya da işsizlik gibi ihtimallerinde azalma.⁸
- Programa katılmış ailelerin çocuklarıyla öğrenme etkinlikleri yapmaya daha fazla zaman ayırarak, çocuklarının gelişimlerini destekleyecek ev ortamları oluşturarak, çocuklarına daha fazla fiziksel yakınlık göstererek daha sağlıklı nesiller yetişmesine olanak tanınması.⁹

b)Hamilelikten İtibaren, Ev Temelli Bir Model: Nurse-Family Partnership

Programın gelişimi: Hemşire-Aile Ortaklığı anlamındaki Nurse-Family Partnership (NFP) programı, pediatri doktoru olan Prof. David Olds ve ekibi tarafından ev temelli bir program olarak geliştirilmiştir.¹⁰ Program, kanıt temelli bir ev ziyareti modeliyle ilk kez anne olan kadınlar ve bebeklerinin hayatlarına olumlu etkide bulunmayı amaçlamaktadır.

Programın kapsamı: 50 yıldan fazladır Amerika'da uygulanmaya devam eden NFP programı kapsamında, ailelerle eşleştirilmiş 2.200'den fazla hemşire ve yıllık hizmet verilen 54 binden fazla aile bulunduğu bilinmektedir.¹¹

Programın içeriği: Anneler ile ev ziyareti konusunda özel olarak eğitim almış hemşireleri eşleştiren bu program, hamilelik ve çocuğun yaşamındaki ilk yıllar boyunca düzenli destek sunmaktadır. Bu program kapsamında eğitim almış, lisanslı hemşireler hem anneler hem de bebekleri takip etmekte; hamilelik sırasında ve sonrasında, bebeklik ve erken çocukluk döneminde yaşanabilecek sağlık sorunları ve gelişim sorunlarına dair işaretleri izleyerek kapsamlı ve önleyici destek sunmaktadır.¹² Bu programda görevli hemşireler, sağlığı koruyucu davranışlar, çocuk bakımı, aile planlaması, kadının eğitimi devam ettirmesi ve işgücüne katılması gibi konularda bilgiler sunmaktadır.¹³ Programın detaylı amaçları şu şekilde sunulmuştur:

- Kadınların, doğum öncesi bakım, beslenme desteği, sigara, alkol ve madde kullanımının azaltılması da dahil olmak üzere kaliteli önleyici sağlık hizmetlerine erişmelerine yardımcı olarak hamileliklerinin sorunsuz geçmesini sağlamak,
- Ebeveynlerin çocuk bakımında yeterli düzeyde sorumluluk almalarına yardımcı olarak çocuğun sağlığı ve gelişimini desteklemek,
- Ebeveynlerin kendi geleceklerine dair bir vizyon geliştirmelerine, başka çocuk sahibi olmak isteyip istemediklerini planlamalarına, eğitimlerine devam etmelerine ve iş bulmalarına destek olarak aileyi ekonomik açıdan kendi kendine yeter hale getirmek.¹⁴

Programın etkileri: 50 yılı aşkın süredir yürütülen NFP'nin çocuklar ve ebeveynleri üzerinde çeşitli olumlu etkiler gösterdiği biliniyor:

- Çocuk yaralanması ve kazalar da dahil olmak üzere çocuk ihmal ve istismar durumlarında azalma.
- Annelerin ergenlik sonu ve yirmili yaşlarının başında tekrardan hamile kalma oranlarında azalma.
- Çalışmanın başında sigara içmekte olan annelerin hamilelik sırasında sigara kullanımında azalma.
- Çocukların bilişsel ve/veya akademik durumlarında iyileşme.¹⁵
- Ebeveynlerin çocuğa daha iyi bakım verebilir hale gelmesi ve bunun sonucunda çocuk ihmal ve istismarı sayılabilecek yaralanma ya da yabancı cisim yutma gibi vakaların azalması, çocuğun duygusal gelişim ve dil gelişiminin iyileşmesi.
- Annenin yaşam kalitesinin yükselmesi ve bunun sonucunda daha az plansız gebelik yaşanması, işgücüne katılım oranının yükselmesi ve annenin kamusal ve sosyal yardımlara daha az bağımlı hale gelmesi.¹⁶

c) Bir Ebeveynlik Programı: Triple P

Programın gelişimi: Olumlu Ebeveynlik Programı (Positive Parenting Program) olarak da bilinen Triple P, klinik psikoloji profesörü Matthew R. Sanders ve meslektaşları tarafından 1979 yılında Avustralya'daki Queensland Üniversitesi'nin Anne Babalık ve Aile Destek Merkezi için geliştirilmiş bir anne baba programıdır.¹⁷

Programın kapsamı: Program esasında, zorlayıcı davranışlar sergilemekte olan ya da sergileme eğilimi bulunan okul öncesi dönem çocuğa sahip anne babalara yönelik olarak¹⁸ geliştirilse de, son 30 yılda daha geniş kitlelere hitap edecek bir halk sağlığı müdahale programına dönüşmüştür.¹⁹ Program, 0 ila 16 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynleri desteklemeyi hedeflemektedir.²⁰

Programın içeriği: Programda, ebeveynleri çocuklarının doğumundan 16 yaşa kadar yoğunlukları artan seviyelerde desteklemek üzere tasarlanmış beş düzey bulunmaktadır:

- Birinci düzeyde, olumlu ebeveynliğe dair bilgi ve mesajları içeren broşürler, poster, reklam panoları gibi kitle iletişim araçlarıyla farkındalık artırma hedeflenir.
- İkinci düzeyde, ebeveynliğe dair ciddi sorunlar yaşamayan ama çocuklarının davranışları ya da gelişimlerine dair endişeleri olan ebeveynlere tek seferlik bir müdahale uygulanır.
- Üçüncü düzeyde, hafif ila orta düzeyde davranış sorunları sergileyen çocukların ebeveynlerine dört haftalık bireysel ya da iki saatlik grup rehberliği sunulur.
- Dördüncü düzeyde, agresif davranışlar, öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi ciddi davranışsal sorunları olan çocukların ebeveynleriyle, en fazla 12 kişilik gruplarda beş seanslık grup görüşmeleri yapılır.
- Beşinci ve en yoğun düzeydeyse ebeveynler, partner ilişkileri ve iletişimi, yüksek stres durumlarıyla kişisel başa çıkma yöntemleri ve diğer olumlu ebeveynlik konularında üç modül tamamlar.

Programın etkileri: Triple P'nin etkililiğine dair çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Araştırmalar:

- Triple P uygulamalarının çocuklarda davranışsal ve duygusal sorunları azalttığını,
- Çocuk istismarını ve buna bağlı yaralanmaları düşürdüğünü,
- Programa katılan ebeveynlerin stres ve depresyon düzeylerinde düşüş yaşandığını,
- Ayrıca ebeveynlerin özgüvenlerinin arttığını göstermiştir.²¹

Triple P programı ülkemizde de uygulanmıştır²² ve etkililiğine dair çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin bir çalışmada, davranış sorunları bulunan ergen çocuğu olan babalarla yapılan bir çalışmada programın ebeveynlerin psikolojik iyilik hallerini desteklediği ve ergenlerin sorunlu davranışlarını azalttığı, babalarla çocukları arasındaki çatışmalara da olumlu etki gösterdiği bulunmuştur.²³

d) Bütüncül Bir Çocuk Koruma Sistemi: Chile Crece Contigo

Programın gelişimi: “Şili Seninle Büyüyor” anlamına gelen Chile Crece Contigo (ChCC) programı, Şili’de 2006 yılında kurulmuş Çocuk Politikaları Reformu Ulusal Danışma Konseyi tarafından geliştirilmiş ve 2007 yılında uygulanmaya başlanmış, erken çocukluk gelişimine yönelik bütüncül bir sosyal koruma mekanizmasıdır.²⁴

Programın kapsamı: Programın 2007 yılındaki ilk uygulaması ülke çapında seçilmiş 159 belediyeyle yapılmış ve 2008 yılına gelindiğinde tüm belediyeler bu programı kendi bölgelerinde uygular hale gelmiştir. 2009 yılında ise ChCC programı “Çocuklar İçin Bütüncül Koruma Alt Sistemi” ismiyle yasalaştırılmış ve ülkede erken çocukluk haklarını korumaya yönelik ilk sistematik, çok sektörlü ve yapılandırılmış politikası olmuştur.²⁵ Program kapsamında her yıl doğumdan itibaren 870 bin çocuğa ulaşıldığı bildirilmektedir. Bununla birlikte, ülkedeki çocukların yüzde 100’ünün eğitim ve bilgilendirmeye yönelik açık etkinliklere, yüzde 81’ininse kamusal sağlık hizmetlerine dahil edildiği belirtilmektedir. En dezavantajlı ve kırılgan durumdaki hanelerin yüzde 60’ından gelen çocuklarınsa yüzde 70’ine program kapsamında ulaşılmaktadır.²⁶

Programın içeriği: ChCC, sosyoekonomik durumlarından bağımsız olarak ülkedeki tüm çocukların gelişim potansiyellerine tam anlamıyla ulaşmalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda çocuklar, annelerinin hamilelikte ilk kontrole gelmesiyle birlikte programa dahil edilir. En yoksul ve en varlıklı çocuk grupları arasındaki eşitsizliklerin gelişim üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu bilinciyle, gelişimsel çıktıları iyileştirmek için bu eşitsizliklerle mücadele edilmesi gereği de vurgulanmaktadır. Bütüncül bir yaklaşımla, kamusal sağlık sistemi, belediyeler, anaokulları, bakımevleri gibi farklı bileşenlerle iş birliği içinde çalışılmakta ve ailelerin ülke çapındaki tüm sosyal hizmet ağlarına erişebilme imkânı sunulmaktadır.²⁷

Programın etkileri: Bu ulusal çaptaki çok sektörlü, bütüncül ChCC programının en önemli etkileri arasında okul öncesi eğitim arzının ve buna bağlı olarak okullaşma oranlarının artması, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı gruplar arasındaki akademik başarı farkının azalması, kadınların işgücüne katılım oranlarının artması ve risk altında hamilelik geçiren kadınlara düzenli ziyaretlerle riskin azaltılması sayılmaktadır.²⁸ ChCC programının en çok etki gösterdiği grubun 0-3 yaş olduğu belirtilmiştir; bu yaş grubunda kreş ve bakımevlerine erişim oranı 2006’da yüzde 16,4 iken on yıl sonra yüzde 30’a çıkmıştır.²⁹

- 1 U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families. [2015]. *Head Start 50th anniversary timeline*. <https://eclkc.ohs.acf.hhs.gov/sites/default/files/pdf/hs-50th-timeline.pdf> adresinden erişildi.
- 2 First Five Years Fund. [2020]. *A brief history and overview of the Head Start Program*. https://www.ffyf.org/resources/2020/10/a-brief-history-and-overview-of-the-head-start-program/?utm_source=chatgpt.com adresinden erişildi.; U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families. [2015]. *Head Start 50th anniversary timeline*. <https://eclkc.ohs.acf.hhs.gov/sites/default/files/pdf/hs-50th-timeline.pdf> adresinden erişildi.
- 3 Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families. [2025]. *Head Start Approach*. <https://headstart.gov/programs/article/head-start-approach> adresinden erişildi.; Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families. [2025]. *Head Start Approach*. <https://headstart.gov/programs/article/head-start-approach> adresinden erişildi.
- 4 Aikens, N. ve diğ. [2013]. *Getting Ready for Kindergarten: Children's Progress During Head Start*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED580354.pdf> adresinden erişildi.
- 5 Love, J. M. ve diğ. [2002]. *Making a difference in the lives of infants and toddlers and their families: The impacts of Early Head Start*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services.
- 6 Aikens, N. ve diğ. [2013]. *Getting Ready for Kindergarten: Children's Progress During Head Start*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED580354.pdf> adresinden erişildi.
- 7 Lumeng, J. ve diğ. [2015]. Changes in Body Mass Index Associated with Head Start Participation. *Pediatrics*, 135[2]: 1-8.
- 8 Bauer, L. ve Schanzenbach, D. W. [2016] *The Long-Term Impact of the Head Start Program*. The Hamilton Project, the Brookings Institution.; Deming, D. [2009]. Early Childhood Intervention and Life-Cycle Skill Development: Evidence from Head Start. *American Economic Journal: Applied Economics*, 1[3], 111-134.
- 9 Bauer, L. ve Schanzenbach, D. W. [2016] *The Long-Term Impact of the Head Start Program*. The Hamilton Project, the Brookings Institution.; Gelber, A ve Isen, A. [2011]. Children's Schooling and Parents' Behavior: Evidence from the Head Start Impact Study. <https://www.nber.org/papers/w17704> adresinden erişildi.; Love, J. M. ve diğ. [2002]. *Making a difference in the lives of infants and toddlers and their families: The impacts of Early Head Start*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services
- 10 NSW Government. [2023]. *Nurse Family Partnership (NFP) Program*. <https://evidenceportal.dcj.nsw.gov.au/our-evidence-reviews/preventing-child-maltreatment/evidence-informed-programs/nurse-family-partnership-program.html> adresinden erişildi.
- 11 Changent. [t.y.]. *Nurse-Family Partnership*. <https://changent.org/what-we-do/nurse-family-partnership/> adresinden erişildi.
- 12 A.g.e.
- 13 Social Programs That Work. [2020]. *Evidence Summary for Nurse Family Partnership*. <https://evidencebasedprograms.org/document/nurse-family-partnership-nfp-evidence-summary/> adresinden erişildi.
- 14 NSW Government. [2023]. *Nurse Family Partnership (NFP) Program*. <https://evidenceportal.dcj.nsw.gov.au/our-evidence-reviews/preventing-child-maltreatment/evidence-informed-programs/nurse-family-partnership-program.html> adresinden erişildi.
- 15 Social Programs That Work. [2020]. *Evidence Summary for Nurse Family Partnership*. <https://evidencebasedprograms.org/document/nurse-family-partnership-nfp-evidence-summary/> adresinden erişildi.
- 16 Olds, D. L. [2006]. The Nurse-Family Partnership: An evidence-based preventive intervention. *Infant Mental Health Journal*, 27[1], 5-25.
- 17 Bidwell K. ve diğ. [2008]. Every family: a population approach to reducing behavioral and emotional problems in children making the transition to school. *Journal of Primary Prevention*, 29[3], 197-222.; Sanders, M. R. [1999]. Triple P-positive parenting program: towards an empirically validated multilevel parenting and family support strategy for the prevention of behavior and emotional problems in children. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2[2], 71-90.
- 18 Glynn, T. ve Sanders, M. R. [1981]. Training parents in behavioral self-management: An analysis of generalization and maintenance. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 14[3], 223-237.
- 19 Sanders, M. R. [2008]. Triple P Positive Parenting Program as a public health approach to strengthening parenting. *Journal of Family Psychology*, 22[3], 506-517.
- 20 Triple P. [t.y.] *Triple P in a nutshell*. <https://www.triplep.net/glo-en/find-out-about-triple-p/triple-p-in-a-nutshell/> adresinden erişildi.
- 21 Sanders, M. R. ve diğ. [2008]. Every Family: A population approach to reducing behavioral and emotional problems in children making the transition to school. *Journal of Primary Prevention*, 29, 197-222.; Prinz, R. J. ve diğ. [2009]. Population-based prevention of child maltreatment: The U.S. Triple P system population trial. *Prevention Science*, 10[1], 1-12.; Calam, R. ve diğ. [2008]. Can technology and the media help reduce dysfunctional parenting and increase engagement with preventative parenting interventions? *Child Maltreatment*, 13[4], 347-361.
- 22 Dokuz Eylül Üniversitesi ve Üsküdar Üniversitesi tarafından yürütölmüş uygulama çalışmaları bulunmaktadır.
- 23 Arkan, B. ve diğ. [2020]. The efficacy and acceptability of the Triple P: Positive Parenting Program with Turkish parents. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 33[3], 148-156.
- 24 Rude, B. [2022]. *Middle-run impacts of comprehensive early childhood interventions: Evidence from a pioneer program in Chile*. <https://www.ifo.de/DocDL/wp-2022-384-rude-early-childhood-interventions.pdf> adresinden erişildi.
- 25 International Labour Organization. [2021]. *Governance of social protection systems: A learning journey*. <https://www.social-protection.org/gimi/ShowResource.action?sessionId=22ml8kA513loZQRGdRLNbq9IGaQALHzHTCNQtDhwx2KM-OIGRvej988229515?id=57387> adresinden erişildi.; Van Leer Foundation. [2017]. "Chile Crece Contigo": 10 years on. https://vanleerfoundation.org/wp-content/uploads/2017/06/ECM17_02_Chile_Bachelet.pdf adresinden erişildi.
- 26 World Bank. [2019]. Chile's 10-year experience with a comprehensive early child development system. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/674861555132593197-0080022019/related/23CHCC030Tajik3190march3Dess03Day02.pdf> adresinden erişildi.
- 27 Rude, B. [2022]. *Middle-run impacts of comprehensive early childhood interventions: Evidence from a pioneer program in Chile*. <https://www.ifo.de/DocDL/wp-2022-384-rude-early-childhood-interventions.pdf> adresinden erişildi.; Milman, H. M., Castillo, C. A. ve Torres Sansotta, A. [2018]. Scaling up an early childhood development programme through a national multisectoral approach to social protection: lessons from Chile Crece Contigo. *BMJ*, 363.
- 28 International Labour Organization. [2021]. *Governance of social protection systems: A learning journey*. <https://www.social-protection.org/gimi/ShowResource.action?sessionId=22ml8kA513loZQRGdRLNbq9IGaQALHzHTCNQtDhwx2KM-OIGRvej988229515?id=57387> adresinden erişildi
- 29 Early Childhood Matters. [2017]. "Chile Crece Contigo": 10 years on. <https://earlychildhoodmatters.online/2017/chile-crece-contigo-10-years-on/> adresinden erişildi.

4

**SORUN ALANLARI,
TALEPLER VE
BÜTÜNCÜL BİR
MODEL ÖNERİSİ**

4. SORUN ALANLARI, TALEPLER VE BÜTÜNCÜL BİR MODEL ÖNERİSİ

KURUMSAL HİZMETLER VE DESTEKLEYİCİ ESNEK MODELLER

- Erken çocukluğa yönelik bilimsel temelli, tam günlük, lisanslı uzmanlarca sunulacak eğitim ve bakım kurumları
- Grup aktiviteleri, eğitimler, rehberlik ziyaretleri gibi ev temelli, yerelleştirilmiş alternatif ve esnek modeller

KALİTE STANDARTLARI VE İZLEME DEĞERLENDİRME MEKANİZMASI

- Yalnızca kanıt temelli, etkililiği bilimsel olarak doğrulanmış, nitelikli uygulamalar
- Gelişim göstergeleri ile ebeveyn ve çocuk deneyimleri gibi nicel ve nitel yöntemlerle yıllık etki değerlendirmeleri
- Hem kısa hem uzun vadeli etkilerin takip edilmesi
- İzleme değerlendirme bulgularının şeffaf biçimde kamuoyu ve ilgili taraflarla paylaşılması

EBEVEYNLİK BECERİLERİ

- Ebeveynlerin çocuk gelişimine dair farkındalık ve becerilerini artıracak seminerler, bilgilendirme çalışmaları
- Ev temelli rehberlik, grup eğitimleri ve davranışsal müdahale programları
- Hamilelikten itibaren çocuk bakım ve gelişimine babaların eşit ve aktif katılımının teşvik edilmesi

DEZAVANTAJLI GRUPLARIN DESTEKLENMESİ

- Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerin çocuklarına yönelik özel önlemler ve mekanizmalar
- Ücretsiz ya da gelir düzeyine göre kademeli ücretlendirmeye dayalı modeller
- Mahalle ölçeğinde erişilebilir bakım ve eğitim merkezleri
- Özel gereksinimli ya da risk altında bulunan çocuklar için izleme ve yönlendirme sistemi

TÜM AKTÖRLERİ KAPSAYAN ENTEGRE SİSTEMLER

- EÇBEG hizmetlerinin çok boyutlu yapısına uygun, sağlık, eğitim, sosyal hizmet, ebeveyn desteği mekanizmalarını içeren bütüncül hizmet ağı
- Tüm hizmetler arasında ortak veri tabanı ve izleme sistemi
- Yerelde hizmetlerin bütüncüllüğünü sağlayacak erken çocukluk ağıları

BÜTÜNCÜL KOORDİNASYON

- Tüm EÇBEG hizmetlerinin niteliği, izlenmesi, koordinasyonu, denetimi, personel yetiştirilmesi, bütçe ve kaynak tahsisinden sorumlu koordinasyon mekanizması
- Bu koordinasyon mekanizmasına bağlı İl Koordinasyon Birimleri
- Yerel yönetimler, üniversiteler, STK'lar, sağlık ve eğitim kurumlarıyla iş birlikleri

HAMİLELİKTEN BAŞLAYAN KADEMELİ SİSTEMLER

- EÇBEG hizmetlerinin hamilelik döneminde hem anne hem bebek sağlığına yönelik olarak sunulması
- Hamilelik ve çocuğun ilk iki yılı boyunca ev ziyaretleri ve ebeveyn rehberliği
- Anne babalara ebeveynlik becerilerinin kazandırılması
- Erken çocukluk dönemi boyunca çocuğun yaşına ve gelişimsel ihtiyaçlarına uygun tasarlanmış hizmetler

Bu politika notunun amacı ülkemizde 0-3 yaş başta olmak üzere erken çocuklukta bakım, eğitim ve gelişim hizmetlerinin mevcut durumunu ortaya koyduktan sonra, uluslararası iyi örnekler ışığında uygulanabilir ve bütüncül bir model önerisi geliştirmektir. Bu doğrultuda Türkiye’de EÇBEG hizmetlerine dair aşağıdaki sorun alanları belirlenmiş ve talepler sunulmuştur.

1. Sorun Alanı: Hizmetlerden sorumlu bütüncül koordinasyonun eksikliği

Ülkemizde mevcut EÇBEG hizmetleri farklı bakanlıklar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, dernekler ve vakıflar tarafından sunuluyor. Özellikle 0-3 yaş grubuna yönelik **hizmetlerden açık biçimde sorumlu**, bütüncül bir koordinasyon sisteminin eksik olması hizmetler arasında bütünlük sağlanamamasına, standartların farklılaşmasına ve çocuklar ile aileler açısından erişim ve eşitsizlik sorunlarına neden oluyor.

Talepler:

- 0-3 yaşta EÇBEG hizmetlerinin **tüm koordinasyonu ve denetimi, bütüncül bir koordinasyon mekanizması tarafından** üstlenilmelidir.
- Bu bütüncül mekanizma, ulusal **standartların belirlenmesi**, kaynak tahsisi, hizmetlerin bütüncüllüğünü sağlama, **hizmetlerin niteliğinin ve etkililiğinin izleme süreçlerinin** yürütülmesinden sorumlu olmalıdır.
- Erken çocukluk hizmetlerinden sorumlu tek bir **Ulusal Erken Çocukluk Mekanizması** kurulmalıdır. Bu bütüncül mekanizma, ulusal standartların hazırlanması, bütçe ve kaynak tahsisi, hizmet kalitesinin denetimi ve etkililik ölçümlerinin yürütülmesinden sorumlu olmalıdır.
- Her ilde bu bütüncül mekanizmaya bağlı **il Koordinasyon Birimleri** oluşturulmalı; yerel yönetimler, üniversiteler, STK’lar, sağlık ve eğitim kurumları ile iş birliği protokolleri yapılmalıdır.

2. Sorun Alanı: Kurumsal hizmetlerin yetersizliği

Ülkemizde 0-3 yaşta erken çocukluk hizmetlerine dair en önemli sorunların başında, kurumsal hizmetlerin çok kısıtlı olması gelmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan verilerde 3 yaştaki okullaşma oranının yalnızca yüzde 15 olduğu görülmektedir. 0-3 yaş grubuna yönelikse hiçbir ulusal veri bulunmamaktadır. Uluslararası Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü OECD’nin 2022 verilerine dayalı raporunda, Türkiye’nin 2 yaş grubunda yüzde 2 gibi düşük bir erişim oranıyla OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer aldığı vurgulanmaktadır.¹

Talepler:

- Erken çocukluk dönemine yönelik **bilimsel temelli kurumsal hizmetler** yaygınlaştırılmalıdır.
- Tercih eden anne ve babaların çocuklarını güvenle bırakabilecekleri, bilimsel temelli erken öğrenme programlarının uygulandığı, uygun lisans eğitimlerini tamamlamış öğretmenlerinin görev yaptığı, **güvenli, denetimli ve gelişimsel olarak uygun, tam günlük hizmet** sunacak eğitim ve bakım kurumlarının yaygınlaştırılması temel bir öncelik olmalıdır.
- Kurumsal hizmetleri destekleyecek şekilde, haftanın belli günlerinde merkezlerde grup aktiviteleri ve eğitimler, ailelerin kendi evlerinde yapılan rehberlik ziyaretleri gibi ev temelli, **yerelleştirilmiş alternatif ve esnek modeller** geliştirilmelidir. Ancak bu gibi küçük ölçekli, esnek modellerin hiçbir zaman ulusal düzeydeki kurumsal hizmetlerin ikamesi olamayacağı unutulmamalıdır.

3. Sorun Alanı: Hizmetlerin tüm alan ve aktörlerini kapsayacak entegre bir sistemin olmaması

Ülkemizde erken çocukluk dönemine yönelik sunulan hizmetler büyük oranda eğitim hizmetleriyle sınırlı kalmaktadır. Ancak bu dönem, bakım, eğitim ve gelişim boyutlarıyla bütüncül olarak ele alınmalı, çocuğun gelişimi çok yönlü olarak desteklenmelidir.

Talepler:

- -Erken çocukluk dönemi ve bu dönemde sunulacak bakım, eğitim ve gelişim hizmetlerinin çok boyutlu yapısı iyi anlaşılmalı; bu doğrultuda sağlık, eğitim, sosyal hizmet, aile destek mekanizmaları gibi ilgili **tüm paydaşlarla bütüncül bir hizmet ağı** geliştirilmelidir.
- Sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve aile destek sistemleri arasında **ortak veri tabanı** kurulmalı; her çocuğun gelişimi ve hizmet geçmişi bu sistemde izlenmelidir.
- Yerel düzeyde **Erken Çocukluk Hizmet Ağı** oluşturulmalı; aile sağlığı merkezleri, belediye sosyal hizmet birimleri ve erken çocukluk eğitim kurumları birlikte çalışarak çocuğun gelişimsel, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarını tek bir kayıt sistemi üzerinden bütüncül biçimde karşılamalıdır.

4. Sorun Alanı: Hizmetlere yönelik kalite standartları ve izleme değerlendirme sistemlerinin olmaması

Ülkemizde özellikle de 5 yaşta net okullaşma ve hizmetlere erişim son yıllarda giderek artmaktadır. Ancak gerek eğitim hizmetlerinin gerekse de diğer EÇBEG hizmetlerine dair asgari kalite standartları bulunmamakta ve bu hizmetlerin niteliği için düzenli izleme değerlendirme çalışmaları yürütülmemektedir.

Talepler:

- Sunulan tüm hizmetler **kanıt temelli ve etkililiği bilimsel olarak doğrulanmış**, nitelikli uygulamalardan oluşmalıdır.
- Yeni geliştirilecek tüm uygulamalar, hizmetler ve modeller için **pilot uygulama ve saha testleri** zorunlu tutulmalıdır.
- Hizmetler niteliği ve etkililiği, hem nicel (fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim göstergeleri) hem de nitel (ebeveyn ve çocuk deneyimleri ve memnuniyeti) verilerle **yılda en az bir kez izlenmeli ve değerlendirilmelidir**.
- Hizmetlere dair izleme bulguları da şeffaflık ilkesi gereği **kamuoyu ve ilgili taraflarca paylaşılarak bütüncül değerlendirmeye** açılmalıdır.
- İzleme ve değerlendirme çalışmaları, hizmetlerin **hem kısa hem de uzun vadeli etkilerini** ele alacak şekilde yapılandırılmalıdır.
- Hizmet uygulayıcılarının niteliği de uygulanan hizmetin niteliğini etkileyeceğinden tüm bu hizmetlerde **istihdam edilecek personel, çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitimi gibi ilgili birimlerden** mezun olmalıdır.
- İstihdam edilen tüm personele yönelik belirli periyotlarla **meslek içi güçlendirme çalışmaları** yürütülmelidir.

5. Sorun Alanı: Hamilelikten başlayan, yaşa uygun olarak ilerleyen kademeli hizmetlerin bulunmaması

Yerel yönetimler tarafından hamilelik ve doğum sonrasında yeni doğan destek paketleri sunuluyor olsa da bunların yeterince yaygın olmadığı ve genellikle tek seferlik olduğu görülmektedir.

Talepler:

- Entegre ve bütüncül EÇBEG hizmetleri, **hamilelik döneminde** hem anne hem de bebek sağlığına yönelik **düzenli izleme çalışmalarıyla** başlamalıdır.
- Aynı zamanda **anne babalara ebeveynlik becerileri** kazandıracak uygulamaları içermelidir.
- Hamilelik ve ilk iki yıl boyunca **ev ziyareti ve ebeveyn rehberliği** hizmetleri sunulmalıdır.
- Doğum sonrası **çocuğun yaşına ve gelişimsel ihtiyaçlarına uygun** olarak tasarlanmış hizmetler devam ettirilmelidir.

6. Sorun Alanı: Ebeveyn katılımının teşvik edilmemesi ve ebeveyn destek programlarının yaygın olmaması

Ülkemizde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan ebeveyn eğitimi programları olsa da bunların yeterince yaygın olmadığı ve kısa süreli uygulandığı görülmektedir.

Talepler:

- Ebeveynlerin **çocuk gelişimine dair farkındalık ve becerilerini artıracak** seminerler, bilgilendirme çalışmaları ve eğitimler geliştirilerek yaygınlaştırılmalıdır.
- Ebeveynlere yönelik **ev temelli rehberlik, grup temelli eğitimler ve davranışsal müdahale programları** geliştirilmelidir.
- Hamilelikten itibaren anne kadar **babanın da çocuk bakımı ve gelişiminde eşit ve aktif sorumluluk alması** için bilgilendirme ve teşvik çalışmaları yapılmalıdır.
- Çocuklara yönelik erken çocukluk eğitim, bakım ve gelişim hizmetleri sunan tüm kurumlarda ebeveynlere yönelik de **ebeveyn becerilerini destekleme hizmetleri** sağlanmalıdır.

7. Sorun Alanı: Dezavantajlı grupların hizmetlere erişimde eşitsizlikler yaşaması

- Ülke genelinde %49 olan 3-5 yaşındaki net okullaşma oranının Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Şırnak ve Kahramanmaraş gibi illerde %40'ın altına kadar gerilemesi,² hizmetlere erişimde bölgesel dezavantajların devam ettiğini göstermektedir.

Talepler:

- Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerin erken çocuklukta bakım, eğitim ve gelişim hizmetlerine erişebilmeleri için **özel mekanizmalar kurulmalı**, kaynaklar bu grupların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde önceliklendirilmeli ve bu yaşlarda da eğitimin gerekliliğine dair farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.
- Ücretsiz veya gelir düzeyine göre **kademeli ücretlendirme modelleri** geliştirilmeli, yerel yönetimler aracılığıyla **mahalle ölçeğinde erişilebilir bakım ve eğitim merkezleri** açılmalıdır.
- Özel gereksinimli, gelişimsel yetersizliği olan ya da risk altında bulunan çocuklar için **yönlendirme ve izleme sistemleri** geliştirilmelidir.
- Her türlü nedenden ötürü dezavantajlı olan çocukların belirlenmesi için çocuklar ve aileleriyle doğrudan etkileşimde olan **yerel yönetimlerle güçlü bir iş birliği kurulmalı** ve yerel müdahale yaklaşımları planlanmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye’de 0-3 yaş erken çocukluk hizmetlerinin ivedilikle yaygınlaşması için, bütüncül bir koordinasyonla çok sektörlü, bütüncül, bilimsel temelli, izleme ve değerlendirme odaklı, kademeli ve yaşa uygun, dezavantajlı grupları da kapsayan bir sistem geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

“Türkiye’de erken çocukluk hizmetleri bütüncül bir koordinasyonla, bilimsel temelli olarak, çok sektörlü ve çok paydaşlı bir yaklaşımla her yaş kademesini kapsayacak hizmet modelleriyle yürütülmelidir.”

Bu politika notunun üçüncü bölümünde sunulmuş uluslararası iyi örneklerdeki başarı faktörleri (Early Head Start’ın uzun süreli etkisi, NFP’nin ev ziyareti odaklı rehberliği, Triple P ve ABC’nin ebeveyn katılımı ve davranışsal etkililiği, ChCC’nin ulusal çaplı, çok sektörlü bütüncül yaklaşımı) dikkate alınarak, Türkiye’nin sosyokültürel bağlamına uygun bir pilot ve yaygınlaştırma planı geliştirilmeli, sürecin her aşamasında ilgili tüm aktörlerle ortak akıl ve koordinasyon ile çalışılmalıdır.

1 OECD. (2024). *Türkiye: Overview the education system*. <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=TUR&threshold=10&topic=EO> adresinden erişildi.

2 Eğitim Reformu Girişimi. (2025). **Eğitim İzleme Raporu**. <https://egitimreformugirisimi.org/yayinlar/egitim-izleme-raporu-2025/> adresinden erişildi.

www.acev.org

acev@acev.org

[annecocukegitimvakfi](https://www.facebook.com/annecocukegitimvakfi)

[acevkurumsal](https://www.x.com/acevkurumsal)

[acevkurumsal](https://www.instagram.com/acevkurumsal)

[anne-cocuk-egitim-vakfi](https://www.linkedin.com/company/anne-cocuk-egitim-vakfi)